

A Veszprém Megyei Honismereti Egyesületről

1991. március 1-jén a Veszprém megyei honismereti mozgalom életében új szakasz kezdődött, mivel 32 taggal megalakult a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület, *Hadnagy László* elnöklétével. Addig a Hazafias Népfront keretében tevékenykedő honismereti mozgalom az 1989-es egyesülési törvény keretei között szerveződött, ezt követően egyesülési formában végezhetett tevékenységét. A megyei kezdeményezéshez segítséget, biztatást és módszertani útmutatást adott az 1990. június 7-én megalakult Honismereti Szövetség.

Az Egyesület az első évben kereste a működésének lehetőségeit és támogatta az iskolákban működő honismereti szakköröket. A tagok száma az év végére 62-re bővült. 1991 decemberében hirdették meg a Lakitelek Alapítvány helytörténeti pályázatát, amin több tagunk is sikeresen vett részt. Az Egyesület első éveiben a pénzhány okozott gondot, mivel a Hazafias Népfront után létrehozott Társadalmi Egyesületek Szövetsége (TESZ) is felbomlott.

Az első konferenciát Egeralján tartotta 1991. szeptember végén, ahol a helytörténeti kutatókon, az iskolai honismereti szakkörvezetőkön és polgármestereken kívül megjelent a megyei közgyűlés elnöke is. A megyei elnök méltatta a honismereti mozgalom jelentőségét az egészséges lokálpatriotizmus fenntartásában, a hagyományok megőrzésében, az értelmes és közös célok megvalósításában. *Halász Péter* a Honismeret folyóirat szerkesztője szólt a megújuló honismereti mozgalom problémáiról és felelősségéről. A konferencián *Solymosi László* helytörténész a középkori falukutatásról tartott előadást, mellyel elsőként kezdte meg a nem szakképzett helytörténet kutatók képzését, segítségét. Egeralján a 80 éves és nagy tiszteletben álló *Szalóky Károly* mutatta be helytörténeti gyűjteményét.

Első közgyűlésükön *Tóth Dezső* alelnök beszámolójában megállapította, hogy addig még egyetlen évben sem jelent meg annyi helytörténeti kiadvány, mint 1992-ben. A középiskolákban megkezdődött az ún. közös értesítők szerkesztése, kiadása. Ez a műfaj az előző évtizedekben teljesen hiányzott. Megjelent a Bakony-Balaton Kalendárium, „A szabadságharc zalai honvédei” című kiadvány.

A rendszerváltozás után felismerték a honismeret fontosságát, a helytörténet jelentőségét a hazafias nevelésben. A működés második évében az iskolai honismereti szakkörök működésének segítésén túl célként tűzték ki a települési ifjúsági honismereti táborok szervezését és a községekben az aktuális évfordulókról való megemlékezések ösztönzését. Egeralján 1992. március 13-án felavatták a világháborús hősök emlékművét.

Veszprémben a Március 15. úti Klubkönyvtárban *Borián Beatrix* táborvezető irányításával és első sorban alsó tagozatos tanulók részvételével folytatták a honismereti tábor szervezését. A tábor programját az egyéni gyűjtőmunkára építették fel, mely keretében feldolgozták a város híres szülötteinek életét, egy-egy épület építészeti stílusát és a városban található szobrok adatait. A tábor vármarkett építéssel zárult. Az Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatra a megyéből 14 pályamunka érkezett, s ezekből 10 díjat nyert.

1993. június 28-tól július 2-ig Veszprémbe rendezték meg a XXI. Országos Honismereti Akadémiát az „Egyház és társadalom a középkori Magyarországon” témában, aminek a Vetési Gimnázium kertjében a résztvevők faültetéssel állítottak emléket. A nagydémi honismereti kör tagjai 9 bakonyi települést érintve gyalog érkeztek az akadémiára, melyről a Napló megyei újság „Százézer lépés a Bakonyban” című cikkében számolt be. Arra kívánták felhívni a figyelmet, hogy a kis bakonyi falvak hagyományörző szerepük mellett többre is érdemesek. Ekkor jelent meg először színes borítóval a Honismeret című folyóirat, melynek 3. számában összefoglaló tanulmányokat tettek közzé Veszprém megye honismereti, helytörténeti múltjáról és akkori helyzetéről.

Gészné Kocsis Márta egyesületi titkár a pályázatokon nyert támogatásokból a megyében 8 helyen szervezett ifjúsági honismereti tábor. A Lakitelek Alapítvány önéletrajziró pályázatán tízen vettek részt 24 pályamunkával, akik közül *Huszár János* (Pápa), *Szűcs István* (Zirc), *Rácz István* (Pápa), *Illés Mária* (Tapolca), *Pacsuné Fodor Sára* (Várpalota) és *Süle Sándor* (Révfülpö) nyertek pénzt pályázatuk kiadásához. 1993. augusztus 19-én nyitották meg Balatonfüreden a Városi Helytörténeti Gyűjteményt.

1994 márciusában többen részt vettek az egyesületi tagok közül a honismereti periodikák, kiadványok szerkesztőinek a Honismereti Szövetség által Mezőkövesden rendezett országos konferenciáján. Az egyesület májusban Nagydém községben tartotta közgyűlését, ahol a feltárt római kori leletek országos jelentőségűek. Az ásatások társadalmi munkások bevonásával, nyári táborok szervezésével több éven át folytak. Itt hangzott el *H. Szabó Lajos* előadása az 1848/49-es szabadságharcról és a Pápa környéki Kossuth-kultusz emlékhelyeiről. A résztvevők megtekintették *Ihász Dániel*nek, Kossuth titkárnak nagydémi emlékművét, a hathalmi temetőben az Ihász család kriptáját, ahol Jókai Mór bátyjának két gyermeke is nyugszik. Bakonytamásiban Tatay Sándor író sírjához, míg a Bakonyzentiván és Bakony-ság közötti Csárda-pusztához vezetett a tanulmányút, ennek kápolnájában erősítette meg a pap Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia Pesten kötött házasságát. A közgyűlés nyitánya volt a Kossuth Lajos halála 100. évfordulója alkalmából rendezett gyászév eseményeinek, mely segítésére bizottságot alakítottak. Kossuth emlékhelyeket jelöltek meg emléktáblával Mencshelyen, Halimbán, Lökút-Obányán és Bakony-ság-Csárda-pusztán.

A Honismereti Szövetség által kezdeményezett *Emese álma* című középiskolai tanulók művelődéstörténeti vetélkedőjére a megyéből 35 csapat nevezett. Az országos döntőn a veszprémi Vetési Gimnázium csapata III. helyezést ért el. Az Egyesület csatlakozott a Kossuth Szövetség által meghirdetett Kossuth-emlékversenyhez is. A megyei döntőt Vas megyével 1994 áprilisában rendezték meg. Az Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat a megyéből többen is díjat nyertek, így II. díjazott lett *Grünceiszné Józsa Zsuzsanna* (Diszel) és III. díjat kapott *Arnold Mária* (Herend).

A Veszprém Megyei Honismereti Egyesület 1995. áprilisi tisztújító közgyűlésen ismertették a helytörténeti kutatásokat, melyeket a *Dákai füzetek*, *Tapolcai füzetek*, *Sümegei íráások*, a pápai *Jókai Kör* kiadványai vagy a *Megyei pedagógiai bibliográfiák* tartalmaztak. Sorra jelentek meg az iskolai évkönyvek, a közös értesítők és erőteljesebben folytatódott a települések történeteit bemutató íráások kiadásai. Elnököknek *Hudi Józsefet*, a titkárnak *Tóth Dezsőt* választották.

1995 júliusában pótolhatatlan veszteség érte a Veszprém Megyei Honismereti Egyesületet és a helytörténeti mozgalmat: 72 évesen elhunyt *Hadnagy László* elnök, aki szakértelmével, segítőkészségével, példamutató szorgalmával mindig rendelkezésére állt a honismeret munkásainak.

Októberben a közgyűlést Pénzesgyőrött *Honismereti Nap* keretében tartották, ahol ismertették a millicentenáriumi és a millenniumi ünnepségek terveit. *História klub* néven 1995 őszén előadásorozatot indítottak 21 hallgatóval. 1996-ban az *Emese álma* középiskolai vetélkedő harmadik fordulójára 60 csapat jelentkezett és az írásos feladatokat 54 csapat oldotta meg. A székesfehérvári országos döntőn a pápai Református Gimnázium csapata a II. helyet szerezte meg. A szakmunkástanulók *Magyarország az én hazám* és *Örökségünk 1848* országos döntőjét az Egyesület közreműködésével 1996 márciusában Veszprémben rendezték meg. Az általános iskolások versenyét a Megyei Pedagógiai Intézzel szervezték. A honfoglalás évfordulójának megünneplésén túl az Egyesület tagjai Vanyolán megemlékeztek Vajda Péter halálának 150. és a Vetési Gimnáziumban a névadó püspök halálának 510. évfordulójáról. Pulán megkoszorúzták Harmath István helytörténet-kutató, irodalomtanár sírját halála 10. évfordulóján, majd megemlékeztek Pula újratelepítésének 250. évfordulójáról. A megyeházán mutatták be a *Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok* XVI. kötetét és az akkor megjelent helytörténeti kiadványok bibliográfiáját. Az egyesület adta ki a 85 éves parasztköltő *Szalóky Károly*: Igazságcsokor című verseskötetét. Közgyűlésen mutatkozott be a Malomsoki Baráti Kör. *Huszár János* szervezésében Pápán megkezdődött a *Szűkebb pátriánk* című honismereti tanfolyam az általános és középiskolás diákoknak. 1996-ban ifjúsági tábor szerveztek a tapolcai Honismereti Szakkörben (vezetője *Reindl Erzsébet*), a pápai Városi Könyvtárban (vezetője *Váminé Molnár Emma* és *Kerekes Károly*), a veszprémi Március 15. úti Klubkönyvtárban és a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban. Az Egyesület anyagilag is támogatta a zánkai Honismereti Kört és a révfülöpői Helytörténeti Gyűjteményt. A Csongrádon megrendezett Honismereti Akadémián egyesületünkben tizenketten vettek részt és képviseltették magukat az októberi Honismereti kiadványszerkesztők tanácskozásán is.

1997 februárjában a Vetési Gimnáziumban *rendhagyó irodalomórát* tartott *Szalóky Károly* „szellemi ezermester”, aki költő, festő, régész, néprajzos, helytörténész és közéleti ember is volt. A Néprajzi Mú-

zeumban ünnepelték meg a márciusban a *Honismeret* alapításának 25. évfordulóját. Több cikk jelent meg a Napló újságban a '48-as honvédekről és a helytörténészek gyűjtötték az anyagokat a megyei vonatkozású eseményekhez és az 1848/49-hez kötődő személyek életrajzához. Márciusban alakították meg a Várpalotai Helytörténetirők Egyesületét, akik a Városszépítő és Védő Egyesülettel együttműködve dolgoztak. Az 5. szám megjelentetésével folytatták a *helytörténeti füzetek* kiadását. Devecseri Szépitőegylet néven egyesület alakult, aki részt vállaltak a település fennállásának 700. éves ünnepségeinek a szervezésében is. *Váth János*: Gárdonyi Géza életrajzát jelentette meg a Kastélykönyvtár az író és a volt devecseri tanító halálának a 75. évfordulóján és kiadták *Veress D. Csaba*: Devecser évszázadai monográfiáját. A megyében működő honismereti szervezetek közül elsőként *Villa Filip* címmel adott ki folyóiratot a Révfülöpi Honismereti Egyesület. A Győrben rendezett Honismereti Akadémián megyénket 11-en képviselték. *Tóth Dezső* szerkesztésében megjelent a *Honismeret a NAT-ban (Nemzeti Alaptantervben)* és az *iskolákban* című kötet. A Honismereti Szövetség és a Nemzeti Múzeum *Márciusi ifjak 1848* című vetélkedő felhívását kiküldték minden iskolának.

Az ifjúsággal való foglalkozás kiemelkedő eseménye volt az 1997 szeptemberében Tapolcán rendezett háromnapos IV. Országos Diák Honismereti Akadémia, melyen nem csak az országból, hanem Erdélyből is érkezett a 68 diák és a 10 tanár. A részt vevők megkapták az egyesület *Községi címeire*kről szóló módszertani füzetét is. A *Felkelt a napunk* országos középiskolai vetélkedőre a 40 középiskolából 52 csapat küldte vissza az első forduló tesztlapját. A honismeret egyre nagyobb jelentőségét már felismerték az önkormányzatok, ezért a munkáért magas kitüntéseket is adományoztak. Júniusban Dákán avatták fel a *Tanítóink emlékfájt*-t, amit felhívásban javasolt az egyesület minden megyei településnek.

Az 1998-as évben ünnepelték az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulóját. A megemlékezések mellett Egyesületünk a Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok XVII. kötetének tanulmányait is az 1848-as megyei eseményekből válogatta össze. A Kossuth Szövetség megyei szervezetével a települések felé együttes felhívást tettek közzé a községi címek megalkotására. 9 iskola, 29 csapata nevezett a *Márciusi ifjak* vetélkedőre. Az általános iskolások vetélkedőjét *Rásky Mihályné* szervezte, melyen a megye 56 iskolájából közel 300 tanuló vett részt. A beküldött rajzokból kiállítás rendeztek. A legjobbak jutalma egy pákozdi autóbuszos kirándulás volt. Az egyre népszerűbbé váló *Falunapok* sorából kiemelendő a június végi pápasalamoni, melyen a község újratelepítésének 200. évfordulóját is ünnepelték. Az előadásokat az egyesület vezetői tartották. A *Kiskönyvtár* sorozat újabb kötete a *Tóth Dezső* szerkesztette *Szalóky Károly*: Egeralja története című tanulmány volt.

Az Egyesület 1999. január végén megtartott közgyűlésén *dr. Tóth Dezsőt* választották elnöknek, az ellenőrző bizottság elnöke *Kiss Gyula* lett. Akkor a megye 27 településéről 85 tagot és 8 tagszervezetet számlált az egyesület. Az év során jó kapcsolat alakult ki a Megyei Közművelődési Intézettel, így vált lehetővé a havonta megjelenő *HónaPosta* újságban az Egyesület hírcinek megjelentetése. Abban hirdették meg *A mi falunk 2000-ben* című fotópályázatot is.

A 2000. évben a megye ünnepi rendezvényeinek megszervezésében a honismeret munkásai és az Egyesület elnökségének tagjai jártak az élen. Az ifjúsági vetélkedőkön mindenütt ott voltak, legtöbbször zsűri elnökként és jutalomként sok helytörténeti könyvet osztottak ki. A millenniumi zászló átadásakor sok községben képviselték az Egyesületet. Az államalapítás emlékére Veszprém megye 152 települése alkotott címet és zászlót, amit *H. Szabó Lajos*: Millenniumi emlékek Veszprém megyében című könyvében ismertetett 2001-ben. Június 2-án Pápan rendezték meg a *Megyei Millenniumi Napot*, ahol az Egyesület külön sátorban rendezett kiállítást a megye helytörténeti könyveiből. Szeptemberben hasonlóan képviseltette magát az Egyesület Szentendrén a skanzen Veszprém Megyei Napjain. Tovább bővültek kapcsolataink, így előadásokkal népszerűsítettük a honismeretet Veszprémben a Nyugdíjas Klubok Népfőiskoláján és Noszlopon a *Jó ezer év* című előadássorozaton. A *Séd-völgye Veszprém*ben magánkiadásban megjelent könyvben Egyesületünk tíz tagja írt tanulmányt. *Dr. Csiszár Miklósné* irányításával 2000-ben kezdődött meg az a beszélgető sorozat az Eötvös Károly Megyei Könyvtár helytörténeti részlegében, ahol két éven keresztül mutatták be a megye legismertebb honismereti munkásait.

2001-ben ünnepeltük a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület 10 éves jubileumát. Megváltoztatuk a körbélyegzőt, mivel az Egyesület neve és az alapítás 1991 éve felirat közepére elhelyeztük Veszprém vármegye régi címerét. A március eleji közgyűlésen határoztuk el a *Veszprém megyei honismereti adattár* elkészítését, amelyben rögzítettük a honismerettel foglalkozók adatait és a szakkörök főbb mutatóit. A Veszprém Megyei Levéltárral pályázatot hirdettünk az iskolák történetéről szóló dolgozatok

Reguly-emléktábla

elkészítésére. Részt vettünk a Gyermekkulturáért Alapítvány *Otthonom 1000 éve* rajz, festő és helytörténeti írás pályázat értékelésén Zalahalápon. Május közepén tartottuk 22 iskola részvételével Herenden a *Balatonfelvidéki Iskolák Találkozóját*, amelynek egyik fő témája a honismereti vetélkedő volt. Az egyesület vezetői részt vettek Zircen Békefi Antal, Balatonfüreden dr. Zákonyi Ferenc emlékünnepe során. Május végén mutattuk be Pápán a Református Könyvtárban a dr. Hudi József szerkesztésében megjelent *Források Pápa város 1848/49. évi történetéből* című könyvét, valamint Ajkán Tilhof Endre: *Tócsok hét évszázada* című helytörténeti tanulmányát. Október elején tartottuk a Kossuth Szövetség Veszprém Megyei Szervezetével Pápán a IV. Országos Helytörténeti Konferenciát és Bakonyszentkirályon a *Parasztköltők Szavalóversenyét*. Ezen alkalomra jelentettük meg a *Paraszi mezők küldöttei* vagyok versantológiát.

2001. október 20-án Devecserben tartottuk az Egyesület jubileumi közgyűlését. A megyei közgyűlés elnöke köszöntése mellett Halász Péter, a Honismereti Szövetség elnöke vázolta a honismeret jövőjét. Elkészült a Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok XX. kötete. A Honismereti emléklap és emlékérem réz emblémáját Jákfalvi József tanár készítette. Az elmúlt tíz év alatt 1050 helytörténeti kiadvány jelent meg Veszprém megyében, ebből 117 könyv 2001-ben.

A következő év februári közgyűlésen nyomdai úton előállított egyesületi alapszabályt kaptak a tagok. Sajnálattal állapították meg, hogy az iskolákban visszaesett a honismereti szakkörök száma, ugyanakkor a 92 tag szinte kivétel nélkül folytatott helytörténeti kutatást. Az iskolatörténetek megírásán kívül értékmentő céllal szorgalmazták a *TSZ szervezések igaz története* című pályázat meghirdetését. 2002. januárban nyílt kiállítás a veszprémi Közgazdasági Szakközépiskolában dr. Csizsár Miklós könyvtáros tanár rendezésében a *Dedikált helytörténeti művekből. A tudás forrásai* című országos középiskolai vetélkedőre 11 csapat jelentkezett. Március 14-én avatták fel Veszprém-ben a Kossuth Lajos Általános Iskola előtt Kossuth szobrát. Ekkor tartották 25 csapat részvételével a *Kossuth nyomában* című szellemi vetélkedőt. Az úrküti Általános Iskola tanulói megnyerték az országos versenyt.

A Honismereti Szövetség a Kossuth Rádióval indított sorozatot, melynek keretében augusztus elején *Az én városom: Pápa* címmel 40 perces adás hangzott el. A rádióműsor házigazdája Huszár János hely-

történéssz volt. A veszprémi Várban feltárták és felújították a várkutat. Októberben kimagasló helytörténésszi, művelődésszervezői és publikációs munkája elismerésül dr. Tóth Dezső egyesületi elnök megkapta a Pro Comitatu-díjat. A 2001-ben meghirdetett Iskolatörténeti pályázatra 22 dolgozat érkezett, melynek ünnepélyes eredményhirdetését december közepén tartották.

A 2002. november 11-én tartott közgyűlésen érdemei elismerésül dr. Tóth Dezsőt az Egyesület „örökös, tiszteletbeli elnöke”-nek, Bándi Lászlót elnöknek választották. A 11 tagú elnökség és 3 fős Ellenőrző- és Számvizsgáló Bizottság tagjai megyénk elismert honismereti szaktekintélyei, akik munkájuk melletti önkéntes tevékenységükkel jelentősen emelték egyesületünk elismertségét. Az új elnökség folytatni kívánta az előzőekben folytatott gyakorlatot.

Az aktív szerveszervezőmunkának köszönhetően a 100 körüli taglétszámot sikerült megőriznünk. A megyében megalakult helyi honismereti szervezetek közül többen megyei tagszervezetekként csatlakoztak Egyesületünkhöz. A megyeszékhelyen nem alakítottunk külön szervezetet, ezt a feladatot a megyei egyesület látja el. Munkánkat éves közgyűléseken elemeztük. Egyesületünk Veszprémben bekapcsolódott a Digitális Város Programba, ahol címen vagyunk elérhetőek. A többségében idősebb tagunk minimálisan 500 forint tagdíjat fizet évente. Takarékos gazdálkodással a legfontosabb feladatainkat anyagilag is finanszírozni tudtuk. Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár vezetői és a helyismereti csoport munkatársai Egyesületünknek térítésmentesen adák rendezvényeinkre a helyet. 2006-ban a Nemzeti Civil Alapprogram pályázatával megteremtettük a minimális anyagi feltételeket. A regionális hatáskörű Veszprémi Civil Ház szervezésében több tanácskozáson részt vehettünk az elmúlt időszakban is, tapasztalatait fel tudjuk használni Egyesületünk munkájában (pl. tájékoztatót kaptunk a Közép-dunántúli Fejlesztési Tanács pályázatairól vagy „A kormányzati civil kapcsolatok fejlesztésének irányelveiről”).

Alapszabályunkat 2003 decemberében módosítottuk, amikor rögzítettük, hogy: „Az Egyesület politikai tevékenységet nem folytat, pártoktól független, azoknak anyagi támogatást nem nyújt”.

Kiemelten fontosnak tartjuk a megye lakóhelyei történetének minél teljesebb feltárását és azok sajátosságainak ápolását. Ehhez szükségesek a helyi tanulmányok és azok publikálása, mivel csak így válik lehetővé, hogy a felnövekvő nemzedékek megbízható helyismereti alapokra tudjanak támaszkodni. Munkánk sokoldalúságát az eddig 21 kötetet megélt *Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok* lényegi bemutatásával érzékeltethetjük. A lapot a XVI. kötetig a Hazafias Népfőnt Veszprém Megyei Bizottsága, a Veszprém Megyei Tanács VB. Művelődési osztálya és a Tudományos és Ismeretterjesztő Társulat Veszprém Megyei Szervezete adta ki többségében Hadnagy László szerkesztésében. 1996-tól jelentette meg a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület a tanulmányokat dr. Hudi József és dr. Tóth Dezső szerkesztésében. Ezeket a főleg tematikus számokat a honfoglalás 1100., az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc 150. évfordulója és az államalapítás 1000. évfordulója előtti tiszteletességnek szántuk. Dr. Tóth Dezső és Mezei Zsolt 2003-ban összeállította a tanulmányok Repertóriumát. Szerkesztő bizottság életre hívásával és Somfai Balázs alelnökünk szerkesztésében a XXI. kötettel folytatjuk a háborús tartalmú dolgozatok közreadását 2004-ben. A köteteket elsősorban a Veszprém Megyei Közgyűlés anyagi támogatásával jelentettük meg.

Az elvégzett munkát szemléletesen kifejezik a kapott szakmai elismerések is. Így a Bél Mátyás-Notitia Hungariae Emléklapok birtokosai lehettek megyénkben a pápai Huszár János (1994), a veszprémi (dákai) dr. Tóth Dezső (1996) és a pápai dr. H. Szabó Lajos dr. (2000). A Honismereti Munkáért Emlékéremet S. dr. Laczkovits Emőke (1996), a tapolcai Reindl Erzsébet (2003) és a balatonfüredi Gubicza Ferenc (2006) kapták meg. Megyénkbeli a Honismereti Szövetség Emléklapjának 6 tagszervezetünk és 49 honismereti kutatónk a birtokosa. Kiváló munkájuk elismerésül többen megkapták a Veszprém Megyei Honismereti Munkáért emlékéremet.

A szervezeti életünk fontos eseménye volt, hogy a zirci továbbképzést követően 2006. májusában Rásky Mihályné elnökségi tagunk szervezésében a túskevári Általános Iskolában 32 pedagógus részvételével megrendeztük éves képzésünket. Az elkövetkezendőkben is feladatunknak tekintjük a helytörténettel foglalkozó fiatalok bevonását a szervezetünkbe. Ráskyné részt vett 2006 novemberében Pécsen a „Honismeret és iskola” című rendezvényen.

2004-ben elnökségünk – a Megyei Levéltárral együtt – két témában hirdetett pályázatot. Folytattuk az „Iskolák történetéről” szóló dolgozatok fogadását, valamint újként hirdettük meg „A hősök példája” című pályázatokat. 2006 márciusában az iskolák története témában 7, a hősökről 17 pályázat érkezett.

A 15 év alatt tagjaink több honismereti, helytörténeti kiadványt jelentettek meg. Példaként említünk néhányat: H. Szabó Lajos: *Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc időrendi táblázata*; dr. Tölgyesi József: *Iharkút történeti sorozatának első kötete* vagy dr. Hudi Józsefék a *Pápai Református Kol-*

légium 475. évfordulója előtt tisztelegtek a kollégium diákjai ismertetésével 1585 és 1861 között. Reindl Erzsébet folytatta a tapolcai életrajzok sorozatát, legutóbb pedig *dr. Hillinger János életét* dolgozta fel. Március közepén Balatonalmádiban Albrecht Sándor mutatta be Schildmayer Ferenc: *A régi Balatonalmádi képes levelező-lapon* című szép könyvét. Wöller István saját kiadásában jelentette meg „Tizenötévesen Németországban. Wöller István leventenaplója” című könyvét. Továbbra is megjelentették P. Miklós Tamásék Révfülöpön a Villa Filip-et és Elek Miklósék a Füredi Históriai színvonalas periodikákat. A balatonfüredi Honismereti Gyűjtemény szeptember végén indította több előadásból álló helytörténeti sorozatát.

Március 15-e tiszteletére Egyesületünk – az immár hagyományosnak mondható – Csárda-pusztai Kossuth-kápolnánál koszorúzott a Kossuth Szövetség megyei szervezetével. A rendező Bakonyság és Bakonyszentiván községek képviselőtestületei tagjai kívül e falvak lakói is részt vettek ezen ünnepeken. 2006-tól érdekes színfolt volt a fiatalok szavaló- és prózamondó versenye. A népes ünneplő közönség között üdvözölhettük az Országos Szentiván Carta vezetőit is.

2006-ban is több tagunk vett részt különböző honismereti rendezvényeken. Az Eötvös Károly Megyei Könyvtárral és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Veszprém Megyei Tagozatával szoros együttműködésben emlékeztünk meg a Veszprém megyei évfordulókról. Részt vettünk emléktáblák, emlékművek, hősi temetők avatásán (pl. Veszprémben a Méhes Társbirtokosság emlékköve; Lapos Dániel 1848/49-es hadnagy tiszteletére emléktábla (Vöröberény); emléktáblák a Veszprémi Panteonban.) Elhelyeztük egyesületünk megemlékező koszorúit is (pl. Petőfi-táblánál Veszprémben), a 20 éve elhunyt Harmath István pulai sírjánál; Eötvös Károly születésének és halálának 90. évfordulója tiszteletére sírjának koszorúzásán, valamint a szeptember 28-án Veszprémben felavatott szovjet katonai temetőnél.) Balácán emlékeztünk a 135. éve született és 70 éve meghalt Rhé Gyula muzeológusra, illetve arra, hogy 100 éve kezdődött Balácán az ásítás, majd 30 éve a római tábor újkori feltárása. A Némethné Farkas Gabriella tanárnő által szervezett, színvonalas és hagyományos nyírádi Erzsébet-napi megemlékezésen egyesületünk vezetői köszöntik az ünneplőket. Ismét közreműködtünk az Iharkútiak IV. Találkozásán (Némethbánya-Iharkút).

Március 13-án a „ráadás” Eötvös-napon kiállításon mutatta be Egyesületünk tagja, dr. Gáncs Lajos az I. évfolyam 1. számú újságjait és különleges folyóiratait „Múltunk őrzése, jelenünk figyelése, jövőnk alapja” – mottóval.

2006 május végén nagy érdeklődés övezte Jákfalvi József képzőművész tanár tagunk kiállítását a veszprémi Báthory Iskolában, júniusban Veszprémben részt vettünk a Napló-napon szervezett megyei honismereti vetélkedő zsűrijében. Helytörténeti előadásokkal szerepeltünk nyugdíjas klubokban, vállaltuk a zsűrielnökséget a balatonfüredi Bem Általános Iskola megyei Bem vetélkedőjén, továbbá jó hangulatú, a Padrag 1000 éves évfordulás megemlékezését lezáró kerekasztal-beszélgetésen vettünk részt.

Magyarország, így a megye életében is hosszú távra nagy jelentősége van annak, hogy 2004. május elsejével teljes jogú tagjai lettünk az Európai Uniónak. 2005 decemberében a „Megyei Szülőföld Program” pályázaton nyert pénzüsszeg lehetővé tette a Szlovákiában lévő Nyitra testvérmegye honismereti szervezeteivel a kapcsolatfelvételt. 2006 augusztusában vettünk részt a szlovákiai Csákányban egy falunapon, ahol felavatták a zirci születésű Reguly Antal emléktábláját. Érsekújvárott 2006. december elsején a magyarországi és a Veszprém megyei civil szervezetek munkájáról tájékoztattuk szlovákiai barátainkat. Bízunk abban, hogy a későbbiekben tovább tudjuk szélesíteni tagjaink más testvérmegyei kapcsolatait.

Az EU keretében mindinkább erősödik a statisztikai-gazdasági és a kistérségi régiók szerepe. Nálunk ez a közép-dunántúli három megyére (Veszprém-, Fejér- és Komárom-Esztergom megyékre), valamint Veszprém megye 9 kistérségére terjed ki. Ennek a figyelembe vételével még tartalmasabbá kell tenni a kapcsolatot a régió megyéinek honismereti egyesületi vezetőivel és szervezeteivel. Az elkövetkezendőkben jobban meg kell ismernünk tevékenységüket.

A Honismereti Szövetség közgyűlésén és az elnökségi üléseken rendszeresen képviseljük a Veszprém Megyei Honismereti Egyesületet. Örömmel állapítjuk meg, hogy a Honismereti Szövetség országos folyóiratában a Honismeretben az elmúlt években több írás is megjelent megyénkben.

Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár által kidolgozott internetes számítógépes program lehetővé teszi a Veszprémben és a megyében lévő emlékhelyek, emlékjelek folyamatos szöveges, fényképes rögzítését. Jelenleg csaknem 600 emlékjelet szerepeltetünk a programban. Bízunk abban, hogy nemsokára nyilvánossá is tehetjük a programot. 2005. augusztus közepén adták át Veszprémben az ország egyik

legkorszerűbb Megyei Levéltárát, ami jelentős segítséget jelent a honismereti kutatómunkához. Mindig számíthatunk a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság támogatására. Hasonló jó kapcsolat alakult ki a Napló megyei napilappal, a helyi TV-vel és a városi újságokkal. Tovább javultak kapcsolataink a megyei, városi és települési önkormányzatokkal, azok vezetőivel, a közművelődési intézményekkel, egyesületekkel és civil szervezetekkel.

2006. október 26-án, a Veszprém Megyei Forradalmi Tanács megalakulásának napján az Oktatási és Kulturális Minisztérium anyagi támogatásával és 7 csapat részvételével rendeztük meg az „Őrizd '56 szellemét” című középiskolás honismereti megyei vetélkedőnket.

Szekszárdon a XXXIV. Országos Honismereti Akadémián megyénket tizen képviseltük. Ott a XXXV. Országos Honismereti Akadémia megrendezésére Egyesületünket kérték fel a Honismereti Szövetség vezetői. Elnökségünk támogatta, hogy 2007. július 2-től 6-ig rendezzük meg Veszprémben az Akadémiát a „Honismeret és a kulturális turizmus” témában. A sikeres megrendezés Egyesületünk tagjaitól jelentős erőfeszítést igényel. Bizunk abban, hogy hozzá tudunk járulni Veszprém megye és a megyeszékhely értékeinek a legtapasztaltabb honismereti szakemberekkel való megismertetéséhez.

Dr. Tóth Dezső – Bándi László

Határon átvélő honismereti kapcsolatok

Nyugati régió, Szombathely

A Honismereti Szövetség és a Vas Megyei Honismereti Egyesület – a Nemzeti Civil Alap, a Magyar Művelődési Intézet, Vas Megye Önkormányzata, Szombathely Önkormányzata és a Vas Megyei Levéltár támogatásával – március 23–25. között Szombathelyen rendezte meg a dunántúli megyék és határon túli (a szlovéniai Muravidék, és a burgenlandi Őrvidék) helytörténeti kutatóinak, honismereti aktivistáinak szakmai tanácskozását. A konferencia célja hasonló volt a megelőző szakmai találkozókéhoz: megismerni egymást és a partnerterületek honismereti tevékenységének tartalmát és formáit, erősíteni a megyék és a határon túli területek közötti közösségi, egyesületei között kialakult szakmai és emberi kapcsolatokat.

A konferencia gondolatköre „A tágabb pannon térség szellemi, tárgyi öröksége – helytörténeti értékei, közösségi kezdeményezései és együttműködései” – címet viselte. A téma lehetőséget adott a közös történeti, néprajzi, művelődéstörténeti, örökségvédelmi és hagyományörző értékek, kezdeményezések bemutatására.

A találkozón – Komárom-Esztergom és Tolna megye kivételével – minden megye képviseltette magát, a muravidéki és az őrvidéki magyarság is elküldte képviselőit, a két és fél napos tanácskozáson átlagosan 45 fő vett részt.

A konferenciát *Tanai Erzsébet*, a Vasi Népdalstúdió vezetője köszöntötte dalaival, majd a házigazdák nevében először *Zsámboki Árpád*, a Vas Megyei Honismereti Egyesület elnöke üdvözölte a Megyeháza dísztermében a megjelent résztvevőket. Örömet fejezte ki, hogy a megye ismét rangos találkozóknak ad helyet, ezt a megyében folyó honismereti tevékenység elismerésének, megbecsülésének tekinti. Szólt a tágabb pannon térségben évszázadok óta jelenlévő azonosságokról és különbözőségekről, a szellemi érintkezések politikai és földrajzi határokat átlépő valóságáról, a sokszínű szellemi örökségről és a kultúra összefonódás keresésének valóságáról. Beszélt a hidépítő elemek (az emberi, táji, lelki hasonlóságok, a különböző etnikumok, kultúrkörök találkozása) fontosságáról, és utalt Vas megye nyitott szemléletű, az emberi kapcsolatokat újra-összekötő kezdeményezésekre. Kifejezte azt a reményét, hogy az új európai keretekben a regionális együttműködéseknek, benne a határon túli magyarság segítségének újszerű lehetőségei tárulnak fel.

A konferenciát megtisztelte jelenlétével *Kovács Ferenc*, Vas megye Közgyűlésének elnöke, aki Vas megye történetéről, jeles embereiről, örökségvédelmi kezdeményezéseiről tájékoztatta a hallgatókat, kiemelte a szellemi tőke erejét és erőfeszítések eredményeit. Hangot adott annak, hogy az értékek felismerésében a helytörténeti és a honismereti munkának fontos szerepe van, hisz korokat, embereket, emberi életet érinthetnek össze.

Halász Péter, a Honismereti Szövetség elnöke átfogó ismertetést adott, a *Honismereti kapcsolatok a Kárpát-medencében* című nyitóelőadásában. A tartalmas, konkrét példákkal alátámasztott összefoglalójával visszautalt a határon túli magyarsággal való törődés politikai nehézségeire. Úgy vélekedett, hogy a honismeret mindig egységben látta a Kárpát-medencei magyarságot, jeles tudós emberek példája nyomán is. Szólt a honismereti mozgalom alapvető feltételeiről és azokat összevetette a határon túli állapotképpel. Kiemelte a közös, a magyarságot átfogó akciókat és rendezvényeket, így az országos akadémiákat, az ifjúsági akadémiákat, művelődési vetélkedőket, honismereti táborokat stb. Lényegesnek a közös munkát, az együttgondolkodást tartotta, amely átvitel határokat és szellemi érintkezéseket teremt. Abban a reményben fejezte be a tájékoztatóját, hogy a Szombathelyen meghirdetendő Honismereti Nap ezt az érintkezést felerősíti, a határon kívül rekedtek magyarságtudatát elmélyíti.

Göncz László, a Muravidéki Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója tájegységük helytörténeti és honismereti kezdeményezéseiről, értékeiről adott átfogó képet, történészként, kisebbségpolitikusként közelítette meg a XX. század tragikus történéseit, a kisebbségi sors megélésének nehézségeit. Szólt a hiteles értéktérmetés és feltárás követendő színórmértékéről, a közép-európai gondolat újra erősítő regionális tudat kiformálásának jelentőségéről és bemutatva az elmúlt 15 év igen tisztelendő eredményeit. *Dr. Zágórhídi Czigány Balázs*, a vasvári múzeum igazgatója röviden bemutatta a középkori megyekutatás színhelyét, a kutatás eddigi tudományos hozadékát. A megyei és pályázati támogatásokból nagyvívú megyekutatás folyik Vasvár központtal, mely újszerű adatokat hozott felszínre. *Zágórhídi Czigány Akos* az osztrák Hegypásztor Kör 20 éves működésének, vállalásainak példatárát sorolta fel, a hegyháti örökségvédelemben eddig elért eredmények országos figyelemre is számot tarthatnak. *Pájer Imre* (Győr megye), a magyar-osztrák-felvidéki diáktáborok húszéves tapasztalatait tárta a hallgatóság elé, majd vitetett képes előadásában Burgenlandban fellelhető magyar történeti, helytörténeti értékeket ismertette meg. Nagy figyelem kísérte *Kövesdiné Panyi Antónia* (Mesztegnő) részletes ismertetőjét a Kárpát-medencei ifjúsági találkozók húsz évéről. A kötetlen est jó hangulatáról a Bolyga Népzenei Együttes gondoskodott, megteremtették pazar játékkukkal az esti közös éneklés alapját.

A tanácskozás másnapján a konferencia résztvevői Bél Mátyásra emlékeztek, a *Notitia Hungariae...* sorozat tudós történetírójára, polihisztorra, születésnapján. Az elmékedés *Gyarmati István* sárvári evangélikus lelkész tartotta, emelkedett és emberi hangvételben. A jeles tudós születésnapja alkalmat kínált az Országos Honismereti Nap meghirdetésére, amit *Halász Péter* elnök kezdeményezett, abban bízva, hogy ez a jeles nap megerősíti a mozgalom életerejét és közösségeit.

Mukicsné Kozár Mária néprajzkutató a vasi szlovének pannon térségi kapcsolatairól tartott ismertetőt, példákkal igazolta a két nép évszázados együttélésének értékeit, a mai szlovénség identitásörző tevékenységének gazdag termését, amelyet a „két nép hű fia”, Pável Ágoston alapozott meg. *Dr. Robert Hajszan*, a burgenlandi Pannónia Intézet igazgatója röviden bemutatta egyesületük működését és a regionális tudományos kapcsolatokban betöltött intézeti szerepkört.

A hallgatóság figyelemmel hallgatta *Feiszt György*, Szombathely kulturális tanácsnoka tájékoztatóját a Szent Márton kultusz újjáéledéséről, mely új dimenziókat teremtett az európai térség kulturális és egyházi kapcsolataiban. A résztvevők figyelmét mindvégig lekötötte érdekes, hangulatos, példákat idéző bemutatkozásával *Pivar Ella* újságíró, aki elhivatottsággal gyűjti és dolgozza fel a muravidéki szokásokat, ismeretterjesztő filmeivel az értékek kommunikálását vállalta fel. *Koszorús Ödön*, az ikervári honismereti kör vezetője gróf Batthyány Lajos ikervári birtokközpontjának működéséről, a politikus kevésbé ismert gazdaságszervezői tevékenységéről tartott tájékoztatót. A tanácskozás végeztével a résztvevők elhelyezték emlékkoszorújukat a mártírhálált halt miniszterelnök szobránál.

A hideg, esős idő sem riasztotta el a résztvevőket a közös kirándulástól, a vártnál is többet marasztaltak a kinálkozó látnivalók, különös helyi értékek. A jáki templomot *Rátkai László* plébános szakavatoltan, humorosan anekdotázva mutatta be, majd gradistyei horvátországi központjába, Szentpéterfára látogattak, ahol Kohuth Miklós polgármester röviden ismertette a település történetét. Nem véletlen, hogy itt hangzott el *dr. Zsiga Tibor* történész előadása, mely a „Trianoni pecsét feltörése – a nyugat-magyarországi felkeléstől a vasfüggönyig” címet viselte. Az előadó újszerű adatokat, ismereteket tárt a résztvevők elé, kiemelve a határ menti horvát és német települések ragaszkodását Magyarországhoz, amelyet 8 évtizede tanúsítottak. A himnusz élénklésével megkoszorúzták a Communitas Fidelissima (Leghűségesebb község) emlékművet, majd a szomszédos horvátlövői történelmi emlékhely megtekintése után közlőrlől tapasztalhatták meg az évtizedes elzártságot tanúsító, a felsőcsatári hegyen rekonstruált Vasfüggöny emlékpark relikviáit. *Goják Sándor* hihetetlen erőfeszítéssel, elhivatottsággal építette fel múzeumi bemutatóhelyét, a találkozót hiteles történetek elmondásával tette érdekfeszítővé és szívélyes

vendéglátásával emlékeztetéssel. A tartalmas tanulmányutat Vaskeresztesen zártuk, az Alpokalja fogadóban.

A találkozó vasárnapi záró délelőttjén *Balogh Mihály* (Győr megye) települése, Györság testvér-települési kapcsolatrendszerét mutatta be, érzékletesen beszélt az isonzói zárandoklatok élményeiről, az ott tapasztalt emlékezőségi példáiról. *Orbán Róbert* (Vas megye) bemutatta az *Őrségi utakon...* elnevezésű turisztikai és helytörténeti projektet, az elkészült képes kiadványokat. A szabad beszélgetésben *Karacs Zsigmond* családjának Vas megyei kötődéseiről szólt.

A konferencia zárásakor ismételt hangsúlyt kapott az egymás közötti kapcsolatépítés fontossága, az ötletek átvétele, a helytörténet-honismeret összekapcsolása a kulturális és turisztikai területtel, az európai együttműködési lehetőségek bátrabb kihasználása. A konferencia résztvevői abban a reményben búcsúztak el egymástól, hogy a találkozói igen hasznos, értékekben gazdag volt, a látott és hallott példák megerősítést adhatnak a vállalt feladataink teljesítéséhez, a közös munka eddigi eredményei még inkább nyilvánosságot kaphatnak a Szombathelyről elindított kezdeményezésben, a Honismeret Napjában.

Zsámboki Árpád

Északi régió, Aszód

A Honismereti Szövetség határ menti és határokon átvágó honismereti és kulturális kapcsolatok konferencia-sorozatának eseményeként rendezte meg Aszódon a Pest megyei Érdy János Honismereti Egyesület (2007. március 30–31-én és április 1-jén) Magyarország északi megyéinek regionális konferenciáját. A konferenciát a Nemzeti Kulturális Alap, a Könyvtárosok Egyesületének és az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziumának és Kollégiumának, valamint Pest Megye Önkormányzatának támogatásával, a bagi Helytörténeti Baráti Társaság közreműködésével és Szűcs Lajos úrnak, a Pest megyei Önkormányzat elnökének fővédnökségével sikerült megvalósítani.

Már a konferencia előadójának toborzása közben tapasztaltuk, hogy mennyire szerzeágazó és gazdag ez a tevékenység a honismeret kedvelő, a hagyományokat őrző civil szervezetekben, falusi, városi közösségekben. Jó érzés töltötte el a szívünket, hogy nemcsak itthon, de a politika által kijelölt határokon túl is ott vannak azok az élő, működő, határokat nem ismerő emberi és lélekiemelő kapcsolatok, amelyek tartalmassá és változatosá teszik az emberek ünnepeit, hétköznapjait.

Az előzetes elképzeléseinket csak maguk a beszámolók múlták felül. Jó volt hallani, hogy él és együtt ápoljuk a Rákóczi-hagyományokat itthon, Kárpátalján és a Szlovákiában, hogy sok éves kapcsolatok gyümölcseként születnek szép tájakat, gazdag hagyománykincset bemutató kiadványok, sőt kiadványsorozatok, és hogy milyen tartalmas munkát végeznek közösen és egymást segítve az itthoni és a határon túl működő, oktatással foglalkozó társintézmények, könyvtárak és múzeumok. A referátumokat hallgatva ébredtünk rá mennyire kevésbé ismerjük az élő hagyományokban ma is oly gazdag Gömörországot, az abauji, a tornai kistérségeket, hogy milyen színes hagyományörző, régi hagyományokat felelevenítő életet élnek a kis közösségek. Hogy a felesége kedvéért magyarul is megtanuló szlovák férj fényképezi végig a magyarlakta települések szépséges parasztportáit és népi műemlékeit. Hogy mennyire élő és szinte napi kapcsolat épült ki a Budára és Budaörsre, vagy akár a szomszéd közösségbe, Tökre dolgozni átjáró svábok és a több évszázada elbocsátó óhaza, vagy a háború után kényszerűségből Németországba visszatelepült családok között. Hogy milyen keveset tudunk a Vajdaságban élő, magyarságukat kutató honfitársainkról, s hogy a sok gond mellett is igyekeznek jó kapcsolatot fenntartani anyaországukkal a hazánkban élő szlovák és ruszin kisebbségek.

A konferencián Budapestről, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abauj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyéből, Szlovákia több városából és a Vajdaságból érkező, mintegy hatvan résztvevő hallgatta meg a másfél napig tartó huszonhárom előadó által ismertetett, sok szállal, többszörösen is átszőtt kapcsolatot sokféle aspektusból ábrázolt, gazdag képanyaggal illusztrált beszámolót és korreferátumot.

A konferencia első napján *Halász Péter*, a Honismereti Szövetség elnöke résztvevőket köszöntő szavai után beszámolt a korábbi, hasonló témában szervezett konferenciákról. Ezután *Székely András Ber-*

talán az Oktatási és Művelődési Minisztérium vezető főtanácsosának előadását hallgattuk meg Magyarország határokön átívelő kulturális kapcsolatainak alakulásáról és változásairól a rendszerváltás óta. Elsősorban a kapcsolatok minőségi és tartalmi változásaira hívta fel a figyelmet.

Ezen a délutánon még három referátumra került sor. Elsőként *Végh József*, a rétsági Művelődési Ház igazgatója beszélt Nyugat-Nógrád magyar és szlovákiai magyar kapcsolatáról, amelynek gyümölcsseként nemrégiben jött létre két, közösen alapított irodalmi díj és a beküldött pályázatokból néhány antológia. A díjak feladata, hogy ápolják, és tovább vigyék azt a szellemiségét, amelyet a két névadó Spangár András*, illetve Jókai Mór** képviselt. A következő előadó *Mándli Gyula*, a váci Katona Lajos Városi Könyvtár igazgatója volt, aki a váciak és az ipolyságiak – lassan két évtizede tartó – kapcsolatáról szólt, amely nemcsak a közösen megrendezett programok számára bővelkedik, de öt éve kölcsönösen aláírt, megpecsételt irással is rendelkezik. A napot *Kércsi Tibor*, az encsi Művelődési Ház igazgatójának képekkel és filmekkel illusztrált beszámolója zárta, amelyben részletesen megismerkedhettünk az abaúji kistérség és a Felvidék igen sokoldalú kapcsolatával, közösen ápolt hagyományaival.

Szombaton *dr. Szabó Géza* főiskolai docens referátuma nyitotta a napot, aki a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola és a Beregszászi Tanárképző Főiskola által, most már sok éve közös erőfeszítéssel fenntartott, gyümölcsöző intézményi és honismereti kapcsolatáról számolt be. Tevékenységük – természetesen – nemcsak a két intézmény közötti szakmai tevékenységet érinti, de a megyei Honismereti Egyesület közreműködése által kiterjed egész Szabolcs-Szatmár-Bereg megyére és Kárpátjára is. *Király Katalin*, a Szlovák Közművelődési Központ igazgató asszonya az Országos Szlovák Önkormányzat magyarországi tevékenységéről, intézményeiről, folyóiratairól, az anyaországi kapcsolatokról, a közös rendezvényekről, a többszöriösen be-, ki-, át-, oda- és visszatelepült és -telepített szlovákiai magyarok vagy magyarországi szlovákok kulturális kapcsolatáról beszélt. Ezt a témát fejtegette közvetlen hangú előadásában *Giricz Vera* a Magyarországi Ruszin Önkormányzat képviselője is, aki a hazai és a szomszédos országokban élő ruszin közösségek nehézségek közepette is sokirányú és sokoldalú tevékenységéről számolt be.

Érdekes és hangulatos előadásokat hallottunk a magyarországi németiség hagyományörző és hagyományteremtő tevékenységéről. Először az obudai „barnalábúak” testvérvárosi kapcsolatáról *Tauner Tibor* a „Braunhaxler” Obudai Német Hagyományokat Ápoló Egyesület elnöke, majd *Grósz András* a dr. Riedl Ferenc „Heimatmuseum” történetész-levéltárosa a budaörsi svábság ma is élő új és régi hagyományairól, valamint németországi kapcsolatairól beszélt. Végül a Pest megyei Tök magyarjainak a németekkel kötött barátságról *Baksa László* polgármester tartott színes beszámolót.

A délelőtti *Gál Sándor*, az egeri Művelődési Ház igazgatóhelyettese foglalta össze kiválóan, vizsgálva a partnerség szerepét a magyar kultúra értékeinek megtartásában, s hogy milyen módon vették ki részüket ebből az együttműködésből a kulturális intézmények és a civil szervezetek Heves megyében.

Halász Magdolna, a sárospataki Zrínyi Ilona Városi Könyvtár igazgatója a több éve sikeresen folyó kárpát-medencei magyar könyvtárak könyvtárszakmai kapcsolatait, a határon túli könyvtárosok képzésének és a velük való együttműködés eredményeit, sikereit tárta a hallgatóság elé. *Vas Ágnes* könyvtáros a Madách Imre Városi Könyvtár és a Balassagyarmati Honismereti Kör, illetve a Csáky Károly és Urbán Aladár, a Palóc Társaság és a Komjáthy-társaság közreműködésével közösen megrendezett, életművekben gazdag íróolvasó-találkozókról, könyvbemutatókról, vers- és prózamondó versenyekről, vetélkedőkről, képzőművészeti kiállításokról, előadásokról, kirándulásokról tartott átfogó ismertetőt. *Puntigán József* a Losoncon élő magyarság honismereti-helytörténeti törekvéseiről és eredményeiről adott hírt.

A borsodi kistérség és Gömörország múzeumainak, levéltárainak és könyvtárainak közös honismereti és helytörténeti kutatásairól, az együttműködés kiadvány, periodika és könyvterméséről *Bodnár Mónika*, a Putnoki Gömör Múzeum muzeológusa és *B. Kovács István* Rimaszombatból, valamint *dr. Rémiás Tibor*, a miskolci Herman Ottó Múzeum főmuzeológusa tartott részletes beszámolót. A tornai kistérség honismereti, hagyományörző kapcsolatairól, gazdag kiadványagáról és a közös tevékenység eredményeiről *Laki Lukács László* népi iparművész tartott *Josef Penjasko*, szlovák fotós által készített fényképeivel illusztrált beszámolót. A Rákóczi-hagyományok történetéről – a Felvidék, Erdély és

* Spangár András az 1700-as évek elején elsőként vette számba a magyar nyelven írókat, s elsőként fordította latinról magyarra István király, máig sokat idézett, fiához, Imre herceghez írt Intelmeit.

** A Jókai nevét viselő díjnak volt patrónusa, a sokunk által ismert és kedvelt, lapszerkesztő, kultúraszervező, helytörténet-kutató Szénássy Árpád sokoldalú egyénisége, kinek távozása máig fájó űrt hagyott maga után.

Kárpátalja között a hid szerepét betöltő Sárospatakat középpontba állítva – dr. Tamás Edit, a Rákóczi Múzeum muzeológusa tartott értékes és tartalmas előadást.

Szöke Anna néprajzkutató, aki a Kiss Lajos Néprajzi Társaság képviselőjében a Vajdaságból érkezett, a hagyományok kutatásáról, néprajzi gyűjtésekről, saját identitásuk erősítéséről és arról beszélt, hogy milyen nagy jelentősége van számukra, mennyire megerősíti őket tevékenységükben, amikor az anyaország érdeklődik munkájuk iránt. A nap záró korreferátumát a Hajdú-Bihar megye képviselőjében érkezett dr. *Krajczárné Sándor Mária*, a Berettyóújfalui Múzeum munkatársa tartotta, aki a határon túlról meghívott gyermekeknek szervezett honismereti táborok hasznáról, értékeiről, a gyermekek magyarságának eszmei és gyakorlati megerősítéséről beszélt a gyermekrésztvevő és a felnőttként szervező muzeológus, a szemtanú élményeivel.

A konferenciának helyet adó aszódi Evangélikus Gimnázium és Kollégium csodálatos környezete és a házigazdák képviselőjében *Koncz István* igazgató-helyettes úr vendégszeretete tette még kellemesebbé a tartalmas konferenciát. Az esti, baráti beszélgetések pedig még tovább erősítették a résztvevőkben a hitet és a lelkesedést, hogy tevékenységük és munkájuk értékteremtő, hasznos és nem hiábavaló.

Végül, a konferencia utolsó napjának záróakkorjaként *Máté György*, egyesületünk fiatal néprajzosa vezetésével rövid falunézőbe mentünk a Galga mentén. Felkerestük a virágvasárnapi díszbe öltözött Turát, Galgahévizet, Hévízgyörköt és végül Bagot, ahol finom süteménnyel, borocskával várt bennünket *Balázs Gusztó* bátyánk, a bagai Helytörténeti Baráti Társulat vezetője és *Nagy Jenőné Magdika*, aki barátnői és a rokonok segítségével megmutatta nekünk a több száz darabból álló bagai viseletgyűjteményét, a „bölcsőtől a koporsóig”. Látogatásunkat és a konferencia programját egy általuk gyönyörűsége-sen elénkelt szép, régi Mária-dicsérettel zártuk.

Halminé Bartó Anna

Épül a Magyar Nyelv Múzeuma

2007. április 12-én Széphalmon, Kazinczy Ferenc egykori gyümölcsöskertjében ünnepélyes keretek között tették meg az első kapavágást a Magyar Nyelv Múzeuma építkezésén. Örömmel gondolhatunk arra, hogy bár a 2001-ben történt alapkölvetétel óta hosszú évek múltak el, most sikerült elindítani a régóta formálódó elgondolás megvalósítását. A régió közös erőfeszítésével dolgozták ki az „*Összefogással Tokaj Világörökségéért*” programot, amelynek egyik eleme a széphalmi új épületegyüttes, s az elnyert 400 millió forintos támogatást egészítette ki Borsod-Abaúj-Zemplén megye közgyűlése további 300 millió forinttal, hogy ez a nagy és fontos kulturális beruházás megvalósulhasson. *Radványi György* Ybl-íjas építésmérnök dolgozta ki a terveket, amelyek a XXI. század anyagait és formáit alkalmazva teremtenek keretet nyelvünk történeti útjának, mai változatainak, gazdagságának, a magyar nyelven létrehozott kiváló alkotásoknak a bemutatására.

Kell-e indokolni, hogy miért éppen ezen a helyen kell felépíteni ezt az intézményt? Talán elég Petőfi Sándorra hivatkoznunk, aki 1847 júliusában járt ezen a tájon, s széphalmi látogatásáról így írt Utí leveleiben: „*Újhelytől félóránnyira éjszak felé esik Széphalom, Kazinczy Ferenc egykori lakása. Nevét megérdemli, mert festői szépségű táj. Különben pedig szent hely, szent az öreg miatt, kinek ott van háza és sírhalma. Kötelessége volna minden emelkedettebb lelkű magyarnak életében legalább egyszer odazárándokolnia, mint a mohamedánnak Mekkába.*” Petőfinek e soraira is gondolva javasolta az illetékeseknek dr. *Pásztor Emil* kezdeményezése nyomán a Kazinczy Ferenc Társaság 1994-ben, hogy Széphalmon, a Kazinczy-émlékkertben létesüljön egy magyar nyelvtörténeti múzeum. Évente igen nagy számban látogatnak el Magyarország minden részéből egyének, családok, csoportok Kazinczy Ferenc sírhelyéhez, a közelében emelt emléksarnokba. Hazánkban ez a leglátogatottabb irodalmi emlékhelye, és innen indult a XIX. század elején a magyar nyelv megújítását célzó mozgalom. De erről a vidékről, Abaújból származik a magyar nyelvnek olyan nagy alkotása, mint a vizsolyi Biblia (1590), olyan kezdeményezése, mint az első magyar nyelvű irodalmi folyóirat megjelenése (1788).

Hazánkban előzmények nélküli vállalkozás kibontakozásának lehetünk tanúi. Fel is merül a hírek nyomán két aggodalmaskodó kérdés. Az egyik az, hogy vajon lehetséges-e egyáltalán a folytonosan mozgásban lévő nyelvet kiállítások formájában az érdeklődő közönség előtt bemutatni; a másik pedig

az, hogy nem szomorú dolog-e anyanyelvünket múzeumba zárni. A két kérdés, természetesen, összefügg egymással. A *múzeum* szó valóban sokak számára csupán a múlt konzervált emlékeinek gyűjteményét jelenti, s úgy tűnhet, eleven nyelvünk nem illeszthető efféle tárházba. Ha azonban a szó eredeti jelentésére gondolunk, vagyis hogy a múzeum „a műzsák otthona”, akkor már nemcsak a holt anyag, hanem az élő alkotói folyamat is beilleszthető a fogalomba. S tegyük hozzá a múzeumnak mint közgyűjteménynek a szerepköreit: a gyűjtést, a tudományos feldolgozást és a bemutatást, s máris elfogadhatjuk, hogy a nyelvnek is lehet ilyen tevékenységeket végző intézménye. A modern audiovizuális technikai eszközök segítségével pedig megoldható a bemutatás.

Az épület több egységből áll. Az állandó kiállítások rendezésére háromszintes tércsoportot alakított ki a tervező, amelyek egy belső előtérből nyílnak, az érdeklődők itt mélyedhetnek el egy-egy választott témában, anyagban. Az előcsarnokból nyílik az időszaki kiállítási tér, a kiselőadó. Igen sok lehetőséget kínálnak az előcsarnok és az előadóterem egybenyíló terei a nagyobb rendezvények megtartására (konferenciák, előadások, nyelvi versenyek, koncertek). Az épületben lesz egy *könyvesház*, amely könyvtár, folyóirat-olvasó, bolt és kávézó egyben. A múzeum interaktív állomásokkal felszerelt pontjai a látogatókat a szokott múzeumi sétára szánt időn túl is ott fogják tartani. A hivatali helyiségek az emeleten kapnak helyett; itt alakítják ki a hosszabb-rövidebb időt az intézményben töltő kutatók, gyakornokok fogadására alkalmas egyterű, de bútorzattal elválasztható munkahelyeket.

Az intézmény állandó kiállítása változatos – képi, hangzó, a látogató bevonására lehetőséget adó – formában mutatja majd be a Föld nyelveinek típusait, családjait, nyelvrokonainkat, a magyar nyelv kialakulására vonatkozó tudományos elméleteket. Nyomon követhető a magyar nyelv történeti fejlődése a legrégebb nyelvemlékeinktől a mai beszédmód jellemzőiig. Tanulmányozhatók az élő nyelv területi változatai, a regionális köznyelvek, a nyelvjárások, beleértve a határainkon kívül élő nemzettestek nyelvét, valamint a különböző társadalmi csoportok (pl. a szakmák, az ifjúság, a sajtó) nyelvhasználatát. Bemutathatók a nyelvünk gazdagításában kulcsszerepet vállaló alkotók (tudósok, írók, költők) alapművei, a nyelvünk rendszerét tagláló nyelvtankönyvek, a szókincsünket tartalmazó szótárak, s a magyar hangrendszer és beszédmód illusztrálására pedig megszólalnak jeles honfitársaink Kossuth Lajostól, Babits Mihályon, Kodály Zoltánon át Sütő Andrásig. Kiváló színészeink, előadóművészeink videofelvételei adnak példát a szép magyar beszédre. Időszaki kiállításokat a magyar nyelvtörténet egy-egy eseménye, jelentős szereplője tiszteletére rendezhetnek, vagy az állandó kiállítás anyagát kiegészítő tematikus tárlatot hozhatnak létre (például: arról hogyan szólalt meg a Biblia magyarul), továbbá képzőművészeti alkotásokat állíthatnak ki, például jeles könyvillusztrációkat.

Bizonyára kihasználják majd az előcsarnok és az előadóterem kínálta lehetőségeket hangversenyek, irodalmi estek, matinék rendezésével. Otthonra lelhetnek itt a tudományos konferenciák, kulturális találkozók. Igen nagy számban látogatnak el Széphalomra iskolai csoportok, akik a jövőben már nemcsak az emléksarnokban látható, Kazinczy életútját bemutató kiállítást tekinthetik meg, nemcsak Kazinczy sírjánál emlékezhetnek meg, hanem kultúrált körülmények között találkozhatnak a magyar nyelvvel kapcsolatos ismeretekkel, értékekkel. Az intézmény ki tudja majd elégíteni az ismeretterjesztő előadások, bemutatók, anyanyelvi foglalkozások, vetélkedők szervezésére irányuló igényeket is.

A Magyar Nyelv Múzeuma – reményeink szerint – a kutatásnak, a tudományos műhelymunkának is otthona lesz. Könyvtár, hangtár, kutatószoba áll azok rendelkezésére, akik elmélyülni kívánnak egy-egy nyelvi jelenség tanulmányozásában. Széphalom a magyar-szlovák határ mentén fekszik, nyilván vonzani fogja a határon túli látogatókat, s teret nyit a nyelvi kölcsönhatások vizsgálatának. Már is van érdeklődés a tengeren túlról, olyan kívánságot fogalmaztak meg, hogy a Magyar Nyelv Múzeuma segítsen az Új Világba elkerült magyarok nyelvcsereére kényszerült leszármazottainak képet alkotni elődeik anyanyelvről, kultúrájáról. Széphalom, amely utoljára Kazinczy idejében volt egyik szellemi központja a magyarságnak, ismét vállalhat hasonló küldetést.

A honismereti mozgalom is minden bizonnyal hamar fel fogja fedezni, hogy a Magyar Nyelv Múzeuma milyen kiváló lehetőségeket nyújt. Hagyományaink, nemzeti értékeink tükrözője a nyelv, ez a széphalmi új csarnokban szemléletesen igazolódik majd. Múlt és jelen találkozik szerves egységben. Társadalmi közügy, hogy Széphalom ezután is nemzeti zárandokhelyünk legyen, s hogy szellemikben, magyarságtudatban gazdagodva indulhasson innen tovább a látogató.

Kováts Dániel

Árpád-házi Szent Erzsébet és kora

Középiszkolás vetélkedő Sárospatakon

A Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma, az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság, a Sárospataki Római Katolikus Egyház, a Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény és Sárospatak Város Önkormányzata 2006-ban hirdette meg „Árpád-házi Szent Erzsébet és kora” című történelmi vetélkedőjét a Kárpát-medence magyar középiszkolásai számára. A versengésbe Felvidék, Erdély és Magyarország gimnáziumai, szakközépiszkolái, hittanos csoportjai kapcsolódtak be. Előzetesen készített dolgozataik egy része Árpád-házi Szent Erzsébet életéhez, kultuszához kapcsolódott, a munkák másik része helytörténeti kutatásokon alapult, vidékük, városuk Árpád-kori történetét, műemlékeit dolgozta fel. Írásaikból kitűnt, hogy a mai középiszkolások is igyekeznek megérteni a XIII. századi történelmi eseményeket, a kor problémáit, a társadalom és az egyház erre adott válaszait. Sokan elgondolkodtak, és ismereteik alapján igyekeztek megérteni Szent Erzsébet cselekedeteit, érzéseit, s máig ható gondolatait.

2007. április 14-én rendezték Sárospatakon a vetélkedő döntőjét 12 csapat részvételével. Hat magyarországi és hat határon túli csapat jutott a legjobbak közé. Itt volt Egerből a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiszkola és Kollégium, Budapestről a Deák téri és a Fasori Evangélikus Gimnázium csapata, Debrecenből a Svetits Katolikus Gimnázium, Miskolcra a Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium és Kollégium, Sárospatakról a Református Kollégium Gimnáziuma diákjai. A négy felvidéki csapat Révkomáromból érkezett: a Selye János Gimnázium és a MARIANUM Magyar Tannyelvű Egyházi Iskolaközpont diákjai. Erdélyt a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Elméleti Liceum és a szilágysomlyói Simion Barnutiu Kollégium képviselte.

A vetélkedőn a zsürielnök feladatkörét a korszak kiváló ismerője, Szent Erzsébet életrajzának írója, Sz. Jónás Ilona professzorasszony vállalta. Helyet kapott még a zsűriben Jósvainé dr. Dankó Katalin a MNM Rákóczi Múzeuma igazgatója, dr. Szabó Irén az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság elnöke, Bodnár Boglárka a sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény munkatársa és Gál József a Vay Miklós Szakképző Iskola tanára. A verseny szervezője, a feladatok szakmai összeállítója, a döntő játék mestere dr. Tamás Edit volt. A verseny résztvevőit köszöntötte dr. Hőresik Richárd Sárospatak Város polgármestere, országgyűlési képviselő és Kecskés Attila római katolikus plébános.

A hétfordulós vetélkedő feladatai sokoldalúan tekintették át Szent Erzsébet korát és Árpád-házi királyaink évszázadait. A versenyzőknek számot kellett adniuk a Szent Erzsébet ikonográfiában való jártaságukról, topográfiai ismereteikről, történelmi totót tölthettek ki, fogalmakat kellett meghatározni, és személyeket bemutatni. A kérdések megidéztek a korszak szerzetesrendjeit: ferenceseket, domonkosokat, az Árpád-ház szentjeit, a keresztes-hadjáratokat. A diákoknak ismerniük kellett a korszak legfontosabb forrásait, köztük Szent István intelmeit, Temesvári Pelbárt és Laskai Osvát munkásságát, az Erzsébet életét és csodáit bemutató korabeli írásműveket és az Árpád-kor mondavilágát.

Két történelmi szerepjáték a korszak részletes, ugyanakkor egyedi bemutatására adott alkalmat. Az egyik feladatsor Szent Erzsébet életének elemeit emelte ki, melyet párbeszéd formájában mutathattak be a csapatok. Kiemelkedően jól sikerült a révkomáromi Selye János Gimnázium csapatának (Kovács Orsolya, Paksi Julianna, Pócsik Gabriella) előadása, ők Erzsébet magyarországi kultuszát mutatták be szemléletes, modern formában. Ugyancsak jól sikerült a Marianum Magyar Tannyelvű Egyházi Iskolaközpont komáromi diákjainak (Hastermann Adrienn, Kanyicska Boglárka, Kovács Krisztina) jelenete Klingsor jóslatának bemutatásával. A marosvásárhelyi Bolyai Liceum diákjainak (Cseterás Györgyi, Kiss Kató, Kovács Zsuzsanna Csilla) előadása is jól tükrözte, hogy sikerült megérteniük és megjeleníteniük Szent Erzsébet feleség, anya, főúri támogató szerepét. A verseny hatodik feladatáént megoldott szerepjátékban a csapatok XIII. századi történelmünk politikai eseményeit jelenítették meg.

A színvonalas vetélkedőt Sz. Jónás Ilona gondolataival zártuk. A verseny minden résztvevője e napra készült emléklapot és gazdag könyvesomagot kapott. Az ajándékkönyveket a jelenleg kapható Szent Erzsébet életrajzok, tanulmánykötetek és forrásmunkák közül válogattuk. A verseny a Nemzeti Kulturális Alap Köznevelődési Szakmai Kollégiuma támogatásával valósult meg. Az ajándékkönyveket a Szent Erzsébet Történelmi Társaság, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Római Katolikus Egyház, valamint a Szent Gellért Kiadó és Nyomda ajánlotta fel, illetve a Római Katolikus Egyház és a Pataki Vár Alapítvány támogatásából vásároltuk.

A verseny résztvevői megismerkedtek Sárospatak nevezetességeivel, a Vártemplomban Kecskés Attila plébános úr vezetésével emlékeztek, és együtt imádkoztak Szent Erzsébet ereklyéjénél. Bízunk benne, hogy minden résztvevő történelmi ismeretekben gazdagodva és lelkiükben feltöltődve távozott Szent Erzsébet városából, Sárospatakról. Közülük sokan ígérték, visszatérnek. A Szent Erzsébet Jubileumi Év programjai őket és minden érdeklődőt, zárandókat várnak városunkba!

Dr. Tamás Edit

A verseny végeredménye: 1. *Selye János Gimnázium, Révkomárom (Szlovákia):* Kovács Orsolya, Paksi Julianna, Pócsik Gabriella. Felkészítő tanár: *Kovácsné Deák Irén.* 2. *Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma:* Bankus Róbert, Óri Péter, Szilágyi Rita. Felkészítő tanár: *Vinnainé Lakatos Éva.* 3. *Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium és Kollégium, Miskolc:* Tóth Fruzsina, Timár Lilla, Lányi Kristóf. Felkészítő tanár: *Ótvös Lajos.* 4. *Bolyai Farkas Elméleti Liceum, Marosvásárhely (Románia):* Cseterás Györgyi, Kiss Kató, Kovács Zsuzsanna Csilla. Felkészítő tanár: *Józsa István.* 5. *Deák Téri Evangélikus Gimnázium, Budapest:* Gresits Orsolya, Gergely Orsolya, Bibok András. Felkészítő tanár: *Gergely Koszta Attila.* 6. *Selye János Gimnázium, Révkomárom (Szlovákia):* Danczi Hajnalka, Kovács Erika, Molnár Éva. Felkészítő tanár: *Elek József.*

A Honismeret Napja Szegeden

Szegeden elsőként tartották meg március 24-én a Honismeret Napját, miután a Honismereti Szövetség elnöksége megtette erre vonatkozó felhívását. A Somogyi-könyvtár előcsarnokában négy tárlóban kiállítást rendezett a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület, dr. Blazovich László elnök méltatta az alkalom jelentőségét. A kiállításon láthatók voltak Bél Mátyás művei, hiszen a tudós polihisztor születésnapja volt, s a kötetek mellé helyezett lexikon-szócikk tájékoztatta a nézőket a szervezett helyismereti gyűjtés egyik legelső személyiségének életművéről. A második tárlóban látható volt a kiváló helytörténész, dr. Oltvai Ferenc Bél Mátyás-emlékplakettje, amely átvezetett a mába és Csongrád megyébe. Kiírták a megyei díjazottak névsorát bemutató egy-egy művüket. „A honismereti munkáért” plakettet is láthatta a közönség a kitüntetettek nevével együtt. Ide került két alapmű Szeged múltjáról: Reizner János klasszikus értékű négy kötetes monográfiája (Szeged története, 1899–1900), valamint Blazovich László nívódíjas legújabb összefoglalása (Szeged rövid története, 2005), melynek a Somogyi-könyvtár honlapján digitális változata is van. A harmadik tárlóban a megyében megjelent monográfiákból láthatunk válogatást, a negyedikbe pedig a Honismeret variációit és néhány helyi lapot (Megyei Honismereti Híradó, Marosvidék, a makói szakkör híradója, a csongrádi évkönyv) helyezték el, és ide került még két CD-rom is.

A kiállítás megrendezése Bogdán Lajos titkár ügyszeretét dicséri, aki úgy gondolta, hogy ha a Szövetség kezdeményezte a Honismeret Napját, akkor az induláskor a Csongrád Megyei Honismereti Egyesületnek is csatasorba kell állnia. A Somogyi-könyvtár kiváló partner volt ehhez. Az is hozzájárult a sikerhez, hogy bőven van anyag, tehát sikerült tartalmas kiállítást létrehozni, amely megragadta a könyvtárba látogatók figyelmét. A megnyitón szóba került a folytatás igénye: a könyvtárak és múzeumok a Honismeret Napján évről évre bemutatnának legújabb helyismereti kiadványaikat, új szerzeményeket, egy-egy tagtársunk pedig bemutatkozhatna a nyilvánosság előtt ezen a napon. Bízhatunk benne, hogy a Szövetség felhívása nyomán a megyei egyesületek, a helyi körök és az egyéni kutatók, gyűjtők ünnepe, tevékenységének számbavétele és ösztönzője lesz ez az emléknap.

K. D.

Lovastúra a Hortobágyon